

Motion till riksdagen 2020/21:3985

av **Roland Utbult m.fl. (KD)**

med anledning av skr. 2020/21:95 Barns och ungas läsning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om främjande av barns och ungas läsning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av den fria läsningen under skoltid och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en klassikerlista och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortbildning och kompetensutveckling för lärare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bibliotek i utanförskapsområden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kristdemokraterna anser att det är angeläget att främja barns och ungas läsning och välkomnar därför skrivelse 2020/21:95 som beskriver regeringens förslag inom området. Vi vill i denna följdmotion ge vår syn på regeringens skrivelse och förslag och sedan redogöra för våra förslag som främjar barns och ungas läsning.

Läsfrämjande insatser i och utanför skolan

Skrivelsen berör behovet av läsfrämjande insatser både i och utanför skolan, och att dessa insatser bör samverka i högre utsträckning än vad som sker i dag, i syfte att bidra till att barn och unga ges mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsoplevelser. Kristdemokraterna instämmer i att det finns ett behov av läsfrämjande insatser. Därför ser vi också positivt på regeringens förslag om att ett

läsråd inrättas som ett särskilt organ inom Statens kulturråd, med uppdraget att samla och samordna aktörer och insatser kring barns och ungas läsning.

Ökad samverkan och läsning i förskolan

Vi ser det som ett steg i rätt riktning att samverkan ökar mellan folkbiblioteken, barnhälsovården och förskolan i syfte att stärka små barns språkutveckling. Det är också viktigt att det görs fortsatta satsningar på förskolan för att stärka barns språkutveckling; häri vill vi emellertid understryka vikten av läsfrämjande insatser även i förskolan och för barn i unga åldrar. Förskolan kan enligt Skolverket påverka barns förhållningssätt till text och intresse för språkets uttrycksmöjligheter, genom ett medvetet och planerat arbete¹. Skolverket har även visat att högläsning kan ha flera goda effekter på språkutvecklingen och utvecklar barns fantasi och föreställningsförmåga, talspråk och ordförråd, berättande och förmåga att uttrycka tankar, intresse för bild och text och förmåga att förstå sin omvärld². Därför finns högläsning också med i läroplanen för förskolan och är enligt Kristdemokraterna viktigt att prioritera som en del i förskoleverksamheten.

Elevers språk-, läs- och skrivutveckling

Vi håller vidare med om det som nämns i skrivelsen att skolan bör fortsätta att stärka elevers språk-, läs- och skrivutveckling. Skolans viktiga roll i detta avseende går inte att ta miste på, och Kristdemokraterna ser också positivt på att Läslyftet fortsätter som en del av de nationella skolutvecklingsprogrammen. Det är också av stor vikt att regeringen nämner fritidshem och skollov, där stimulans av barns och ungas läsförmåga och intresse kan ske. Däremot saknar vi i skrivelsen ett fokus på familjen som en viktig grund för såväl läs- som språkinläring och där inspiration ges. Därför vill vi understryka vikten av läsning även i hemmen, och behovet som finns av att politiken uppmuntrar föräldrar och familjer till läsning och högläsning i högre grad än vad som sker i dag. En studie av Krishnan och Johnson 2014 har visat att de barn som har fått erfarenhet av böcker redan vid tre fyra månaders ålder har bättre kommunikativa förmågor vid åtta månaders ålder än barn som inte har den erfarenheten. Att förälder och barn delar upplevelsen av böcker bidrar också till att utveckla sociala förmågor, som är viktiga förmågor vid senare inläring.³

Läsande förebilder och bibliotek

Vi ser även positivt på regeringens förslag om de ytterligare insatser som Statens kulturråd bör genomföra för att stödja läsande förebilder och på utvecklandet av barns och ungas språk. Häri vill vi nämna den vikt som tillräckliga kunskaper i svenska har för att

¹ Katarina Kärnebro, 2018, *Viktigt att skapa stimulerande läsmiljöer i förskolan*, Skolverket.

² Ann S. Pihlgren, 2019, *Språk-, läs- och skrivutveckling – Förskola, Modul: Läs och berätta, Del 1: Högläsning*, Skolverket.

³ Krishnan & Johnson, 2014, *A review of behavioural and brain development in the early years: the toolkit for later book-related skills*, University of London.

möjliggöra alla barns och ungas delaktighet i samhället såväl som för möjligheten att delta i demokratiskt valda församlingar och organisationer. Vi ser det också som viktigt att barn och unga får möjlighet att utveckla sitt minoritetsspråk, modersmål och teckenspråk, jämte det svenska språket, samt att barnen har tillgång till litteratur på olika språk. Kristdemokraterna stöttar förslaget om att ett nationellt läsfrämjandelyft för folkbibliotekarier bör införas med ett särskilt fokus på barns och ungas läsning. Vi vill också understryka vikten av skolbibliotek för att väcka barns och ungas intresse för läsning och böcker.

Kristdemokraternas förslag för att främja läsning hos barn och unga

Kristdemokraterna ser det som viktigt att främja barns och ungas läsning. Vi är därför oroade över att den tid som barn och unga lägger på läsning sjunker. Unga i dag möter inte heller de krav som ställs på deras förmåga att uttrycka sig skriftligt när de ska läsa vidare på högskola och universitet eller söka ett kvalificerat arbete.

Att behärska det svenska språket är en nyckel för framgång i samhället. För ett barn som växer upp i ett hem utan böcker och utan en lästradition är det särskilt viktigt att skolan stimulerar och uppmuntrar läsning, inte minst om barnet inte har svenska som modersmål. Kristdemokraterna vill utöka den fria läsningen genom att ge den utrymme under skoltid.

Under ett antal år har inriktningen varit att det viktigaste är att barnen läser, inte vad de läser. I ett avseende är det sant; det är viktigt för barns läsutveckling att stimulera all läsning, att inspirera och sporra lusten att läsa. Men denna inställning riskerar att leda till att eleverna inte kommer i kontakt med litteraturhistoriens stora verk. Därmed förlorar de viktig vägledning in i en litterär värld som inte bara kan utveckla deras språkliga förmåga utan också stimulera deras personliga utveckling och berika deras liv. På ett samhällsligt plan riskerar det att leda till språklig utarmning, historielöshet och förlorad kunskap om vårt kulturarv. En bärande tanke i folkbildningstraditionen är att även barn som är mindre privilegierade, de som inte har välutbildade föräldrar, kan lyfta sig själva och forma ett bättre liv genom att erövra kunskap. Om skolan överger denna tanke så nyttjar vi inte skolan som en institution för ökad integration och jämlikhet. Om inte skolan erbjuder vägledning in i litteraturhistorien så blir den ett privilegium förbehållet dem som får detta med sig hemifrån eller vars föräldrar medvetet valt en skola där detta är ett inslag. I en tid av mångfald och alltmer individualiserad mediekonsumtion ökar dessutom behovet av gemensamma referenspunkter. Kristdemokraterna vill därför införa en klassikerlista, en lista med litterära verk – romaner, noveller, essäer, sagor, dikter, alltifrån antiken till nutid – men också filmer och musik, som alla elever bör komma i kontakt med och ta del av under sin skolgång. En lista bör gälla för grundskolan. För de lägre åldrarna kan det med fördel göras i samverkan i hemmet⁴. För gymnasieskolan bör listans omfattning vara olika beroende på program, men med en gemensam bas. Det är inte politiker som ska bestämma vilka verk som ska ingå. Urvalet bör göras utifrån verkets litterära och språkliga kvaliteter samt dess kulturhistoriska

⁴ Mikael Kindgren, Pedagog Örebro, *BerättarVäx – lovordat läsprogram i ny upplaga*, 16/3 -21: <https://extra.orebro.se/pedagogorebro/gymnasieskolagysarskola/berattarvaxattvaxatillsammansgenomattlasaochsamtala.5.3d631c4f165eb81daf438f6.html>.

betydelse. Det är viktigt att visa på såväl internationellt som nationellt viktiga verk. Urvalsprocessen bör vara öppen och Skolverket ha huvudansvaret, men de litteraturhistoriska och idéhistoriska institutionerna vid våra universitet spelar en stor roll. Önskvärt är också att Svenska Akademien är involverad.

Kristdemokraterna vill också ge elever mer lärarledd undervisning och vi anser att Skolverket bör ges i uppdrag att utreda hur den garanterade undervisningstiden stegvis ska komma upp i OECD-snitt. Vi avsatte medel för detta i vår budget för 2021. Vi föreslår också att det införs en fortbildning i svenska som andraspråk för svensklärare samt ökad tillgång på specialpedagoger och speciallärare genom kompetensutveckling. Vi anslag medel för detta i vår budget för 2021.

För att underlätta förutsättningarna för läsning är biblioteken en ytterst viktig aktör. Folkbiblioteken får inte bli en kommunal budgetregulator utan måste få leva vidare, oavsett kommunens storlek. För att kunna möta behovet av tillgänglig litteratur kan det ibland bli nödvändigt att ta till okonventionella lösningar för att kunna finansiera bibliotek med generösa öppettider. Dessutom är skolbiblioteken av stor vikt för elevers bildning och lästräning. Kristdemokraterna menar att en bred satsning på läsning och kunskapsinhämtning görs genom att betona skolans bildningsuppdrag och att rikta insatser för ökad läsförståelse och läsinläring där de kommer alla barn till del. Vi menar vidare att det är viktigt att utveckla kultursamverkansmodellen genom att öka samverkande insatser från staten till regionerna och undvika att statliga kulturinsatser görs vid sidan av som underminerar kultursamverkansmodellens viktiga funktion. I regeringens budget för 2020/21 görs en stor satsning på kultursamverkansmodellen, något som vi välkomnar. I modellen fördelas bl.a. medel till bibliotek och läs- och litteraturfrämjande. Vi drar ned en del av det ökade anslaget för 2021 och omfördelar i stället en del av satsningen till bibliotek i utanförskapsområden. Kristdemokraterna förlänger därmed också den satsning som Kristdemokraterna och Moderaterna gjorde på bibliotek i utanförskapsområden i vår gemensamma budget inför år 2019, och avsätter medel i vår budget för åren 2022 och 2023. Ben White, som är ordförande för Conference of European National Librarian's Copyright Working Group, skriver i en artikel från 2012 om den roll som bibliotek spelar för att garantera tillgång till kunskap. I artikeln menar White att bibliotek är viktiga i samhället som en väg in till kunskap och kultur. Bibliotek är, enligt artikeln, synonyma med utbildning och erbjuder många olika möjligheter till lärande, vilket sedan kan understödja ekonomisk, social och kulturell utveckling⁵. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att bibliotek finns tillgängliga för människor i olika sociala kontexter för att främja inte minst läsförståelse. Av denna anledning vill vi också fortsätta satsningen på bibliotek i utanförskapsområden.

Roland Utbult (KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD)

Pia Steensland (KD)

Christian Carlsson (KD)

⁵ Ben White, British Library, *Guaranteeing Access to Knowledge: The Role of Libraries*, Augusti 2012: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2012/04/article_0004.html.